

BUDA-PESTA

2 Aprilu st. v.
14 Aprilu st. n.

Va esi joi'a si duminée'a.

Redact. : strad'a Havas nr. 1.

Nr. 27.

ANULU XIV.
1878.

Pretinlu pe unu anu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl. ; pe $\frac{1}{4}$ de
anu 2 fl. 70 cr.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

CONSIDERATIUNI A SUPRA TIMPULUI SI SPACIULUI.

XI. (Fine.)

Dupa ce amu aruncatu o privire repede peste expositiunea universală a creatiunei asiă, dupa cum ni-o înfaşisiéza în delineaminte generale rezultatele studiilor naturale, — si din aceea ne-amu pututu face o mica ideia despre immensitatea timpului si a spaçiuului, precum si despre anticitatea cea adâncă a pamântului, si în specialu a omului : mai adaugemu la incheierea tractatului acestuia înca urmatórele observatiuni.

Tocmai împregiurarea aceea, că omulu a patrunsu în secretele naturei, a încinsu si în timpul mai nou între naturalisti o disputa, ce împarte publiculu în două castre ; — adeva întrebarea despre *puterea creatóre primitiva* ?

Unii urmându principiilor lui Darwin, Vogl, Häckel etc. iéu cá punctu de mănecare hypothes'a asiă numita *generatio equivoca*, dupa care materi'a elementara, ce a existatu si va esistá totu-de-una, în calitatea si puterea ei naturală — prin diferite compositiuni casuale — a produsu fiintie organice, cari — prin desvoltarea lor ulterióra în directiunea luata — au ajunsu la diferite graduri de perfectiune, si între aceste la gradulu supremu stă omulu cu inteliginti'a si cu consciinti'a de sine.

Altii ¹³⁾ înse basându-se pe tes'a : *omne vivum ex vivo*, ¹⁴⁾ sustienu, că o putere primitiva, a carei procreatiune a fost o fiintia inteligenta si conscia de sine — precum e omulu — nu e cugetabila, fara sè fía si ea inteligenta si conscia de sine, prin urmare ei punu afara de materia o putere primitiva creatóre.

Doctrinile aceste siesi opuse au existatu înca din timpul filosofilor heleni, si 'existându si astadi în forme si mai pregnante, nu se vor puté aplaná puru si simplu din caus'a tocmai a immensitătii spaçiuului si a timpului în comparatiune cu orisonulu celu restrinsu alu omului.

Naturalistulu, ce e dreptu, a mersu cu analis'a materiei pâna a datu de asiă numitele substantie elementare (cum e oxygenulu, hydrogenulu etc.) Dar ori câtu de elementare sè fía ele, déca stă, că acele sânt materie, ele trebue sè constea din particele si mai mici, mai subtiri, — pe cari în infinitu asiă luata nici odata nu le va cuprinde nici naturalistulu, fía elu în ori cari castre ; — si ne putându-le esaminá, nu va fi în stare de a aflá, că unde în-

¹³⁾ Vedi si : Die organische Schöpfung, von Markgr. Fr. Marenzi, Triest 1877.

¹⁴⁾ Naturalistulu Harvey dîse : Omne vivum ex ovo.

céta puterea materiala si unde începe cea spirituala. — Apoi hypotes'a, cà materi'a a existatu totu-de una, nu pôte innadusi întrebarea, cà care a fost provenienti'a ei primitiva?

Asiá dara unde încéta sciinti'a positiva, acolo are locu numai credinti'a cu hypote-sele ei.

De aceea aciã trebuie sè lasàmu terenulu în competinti'a sciintielor filosofice si teologice.

Totu ce mai pôte face aciã naturalistulu e d'a impedecá, cà credinti'a sè nu se falsifice prin formele absurde ale sofismei sèu ale siamanismului, — prin urmare elu sè apere chiar si sânt'a scriptura de interpretàri false.

În sânt'a scriptura nu se gasesce nicairi aceea supositiune gresita a lui Calvisiu et cons. — precum cà pamântulu nostru si respective lumea ar avé o etate numai de 6—7000 de ani.

Nici aceea nu se pôte deduce din cele scrise în bibli'a lui Moise, cà afara de descendinti'a lui Adam si Eva nu aru mai fi e sistatu si alti ómeni pe timpulu lor. Din contra — chiar bibli'a indica unele impregiuràri, din cari se pôte vedé, cà pe timpulu lui Adam si Eva au mai existatu si alte generatiuni omenesci.

Edemulu, în care asiéza Ddieu pe Adam si Eva erá — chiar dupa descrierea biblica — învecinatu de alte tieri improporate, precum : „lânga rîulu Gihon se afla tiér'a Negrilor“ (II 13.) — Cain omorindu pe Abel se temea, cà ori cine îl va întêlni, îl va omori si pe elu.

Pentru aceea Ehoval i puse semnu lui Cain, cà ori cine-lu va întêlni, sè nu-lu omóre (VI. 15.) Cain dupa omorulu frate-seu a fugitu spre resaritu în tiér'a Nad, unde si-a luat soçia, de la care a avutu descendintia mare.

Întrebàmu asiá dara : de unde vinu Negrii cei de lânga Gihon (Nilu) vecini lui Adam si Evei? — De cine se temea Cain cà-lu va omori, déca nu mai erau si alti ómeni pe pamântu? Din ce familia si-a luat elu soçia, dupa ce a fugitu spre resaritu în tiér'a Nad — departe de famili'a tatâne-seu?

Sè nu uitàmu nici de acea idila interesanta, ce ni-o descopere sânt'a scriptura (VI 2—4). cà fiii lui Ddieu vediëndu pe fetele ómenilor, cà sânt frumóse, le luara lor-isi de soçie, din cari se nascura cei mai potenti etc.

Din tóte aceste se vede, cà enaratiunea lui Moise despre creatiunea lumii peste totu, si a omului în deosebi, e numai o descriere alegorica, pe care sè o póta cuprinde poporulu seu celu necultu; — iéra descrierea diluviului si

a successiunei lui Noe are valórea unui mithu nationalu, ce se refere mai cu sama la epoch'a quartiara a pamântului, si la ethnografi'a partiala a rassei semitice, de care se tiène si poporulu evreescu.

Sciintiele naturale nu alteréza bibli'a, ci numai dau o interpretare adeverata la cele revelate în st'a scriptura, — mesurându timpulu si spatiulu amesuratu celor ce dice ea êns'a-si : „cà mi de ani înaintea lui Ddieu sânt cà diu'a de eri, ce a espiratu, si cà o sentinela de nópte!“

I. cav. de Puscariu.

Gândesce-te la mine !

— Dupa Alfred de Musset. —

Gândesce-te la mine, când dîorile s'aréta
Si sórelui deschide palatul lor frumosu ;
Gândesce-te la mine, când nóptea înstelata
Pasiesce visatóre, sub velu-i argintosu !

Placerea când te chiama, ér sinulu teu palpita
Si l'ale serei visuri când umbr'a te invita,
Asculta, cum chiar crângulu sioptesce în suspine :
Gândesce-te la mine !

Gândesce-te la mine, atuncea când destinulu
Fatalu, eternu de tine me va fi despartitu ;
Atuncea când esilulu, si timpulu, si suspinulu
Cu totul vesteji-vor alu meu sufletu sdrobitu !

Gândesce la-amoru-mi, l'adio celu din urma ;
Nici timpulu, nici distantia iubirea-mi nu o curma,
Câtu inim'a-mi va bate, ti-o spune în suspine :
Gândesce-te la mine !

Gândesce-te la mine, când inim'a-mi sdrobita
Pentru eternitate dormi-va în pamântu ;
Gândesce-te la mine când vei vedé esita
O flóre solitara pe tristulu meu mormentu !

D'acuma înainte nu te mai vedu, sciu bine,
Dar sufletu-mi veni-va continuu lânga tine,
Si-atunci în nópte-adânca, asculta cum sioptesce
O voce, care-ti dice : la mine te gândesce !

C. Th. Sergiescu.

Ioanu Patitia.

Tóte sânt trecatóre pe faci'a pamântului, numai sciinti'a este de-a pururea viua. Prin urmare celu ce doresce a ferici unu poporu, are sè-i inspire sciintia. Acésta mai cu successu se pôte indepliní prin scóle. A infintiá câtu de multe scóle, éta missiunea cea mai frumósa ! De acestu adeveru a fost petrunsu si barbatulu, alu carui portretu ilu presintàmu onor. publicu în nr. de faciã.

Ioanu Patitia, protopresbiterulu tractului Câmpeni în muntii apuseni ai Transilvaniei, fu nascutu în Câmpeni la 6/18 ianuaru 1807 din parinti economi. A invetiatu în scól'a din Abrudu si a facutu cursulu clericalu în Sibíiu si la anulu 1833 fu sântitu de preotu în comun'a sa natala. În fericit'a sa casatoriá cu Sofia Motora a avutu 11 pranci, din cari siese se afla în viétia, pe cari i-a crescutu spre a fi membrii folositori ai societátii.

Inca fiindu tineru, convingându-se ênsusi de neajunsele cunoscintielor sale, cu totu adinsulu s'a pusu la studiu si câte carti românesci a pututu aflá pe acele timpuri tóte si le-a procuratu si atât'a cunoscintia si-a câstigatu, în câtu deveni unu iubitu oratoru bisericescu. Nu avea mai mare placere, decâtu când putea luá parte în societátile barbatilor invetiati; si avându de protopresbiteru pe meritatulu Iosifu Ighianu, putu sè se intálnesca cu multi barbati insemnati din patria.

Pe terenulu nationalu ilu aflámu cá membru alu deputatiunii tramise de catra adunarea nationala din Câmpulu libertátii la diet'a din Clusiu la anulu 1848, apoi în sínódele bisericesci archidiecesane.

Celu mai mare meritu inse ilu are fačia de infintiarea scólelor populare în protopresbiteratulu Câmpeni, unde cá unu adevratu apostolu la tóte ocasiunile aretá poporului necesitatea de scóle si binefacerile invetiaturei. Aceste invetiaturi nu au remasu fara efectu, càci inca pe la 1856 s'a facutu pasi pentru infintiarea unui gimnasiu în muntii apuseni, care ideia neputându-se realisá, Ioanu Patitia si cu câti-va barbati zelosi din Câmpeni, otarira infintiarea unei scoli capitale si pusera temeiu acelei scoli prin formarea unui fondu. Meritele câstigate pe terenulu bisericescu si scolaru fure recunoscute de catra organele bisericesci, si dênsulu la 1858 fu numitu asesoru consistorialu, ér la 1859 — dupa repausarea protopopului Iosifu Ighianu — deveni administratoru alu tractului de sásu alu Zlatnei si în urma fu întaritu cá protopresbiteru actualu.

Acésta înaintare o întrebuintiá spre binele poporului, câstigându mai ântâiu de la Curtea aulica a Transilvaniei întarirea fondului scolaru din Câmpeni, care întarire nu se putuse câstiga în absolutismu; apoi cu elocinti'a sa câstiga fondului mai multe isvóre, asiá câtu pâna în momentul de fačia acestu fondu scolaru represinta unu capitalu de 40 mii fl. Prin tactic'a sa sciú scapá acestu fondu de a nu fi cassatu pentru scóla comunala, si asiá

sustiênù natiunii acestu fondu, din care se potu suportá spesele sustiênerii unei scóle capitale cu 4 classe.

În comunele tractuale Ponorelu, Vidra de susu, Albacu, Scarisióra, Vidra de josu, Secatura s'au infintiatu fonduri scolare si edificii scolare corespundiátore, încátu invetiatorii au lefi de la 200 fl. în susu. Sum'a fondurilor în tractu trece peste 25 mii fl. Aceste sânt niste fapte, cari ni dovedescu, ce póte face zelulu unui bunu conducatoru alu poporului; pentru cá este a se observá bine, cá locuitorii acestor munti sânt saraci, si totusi cu unu simtiu binepriceputu au jertfitu atât'a pe altariulu invetiamêntului, si au datu dovéda cá nici unu poporu nu se póte escusá cu saraci'a atunci când e vorba de a fi, si a-si întemeiá unu viitoriu mai ferice.

Pe acestu zelosu barbatu l'amu pierdutu din mijloculu nostru la 30/18 septemvre 1877. Inmormântarea avù locu în 3 octobre cu concursulu unui publicu mare de stimatori, si i-se tiênura trei cuvêntári funebrale de catra Rd. administratoru protopr. alu Lupsiei, de catra on. parocu din Abrudu D. Adamoviciu si de catra d. avocatulu Anania Moldovanu, aducându-i-se cuviinciosulu tributulu pentru multele merite facute bisericeii si scólei.

Servésca faptele acestui barbatu de indemnulu pentru toti, câti dorescu fericirea poporului încredintiatu conducerii lor!

Unu stimatoru.

O fóia de suvenire.

— Din diuarulu meu. —

(Urmare.)

„O schimbare mare resultá din acestu interessu alu lui. Din ce cunoscù mai bine ânim'a si calitátile ei, i designá unu locu de stima în memori'a sa, cum nu facuse în traiulu seu retrasu nici pentru o femeia tinera. Éra mai târdíu a recunoscutu, cá schinte'i'a ce a pusu Ddieu în peptulu omului pentru a fericí, si a fi fericitu, s'a desvoltatu în o flacara vulcanica.

„— Ast'a séu nici odata alt'a!“ — îmi spuse cu acea espresia a caracterului seu individualu, ce l'a distinsu totu-de-una dintre amici si colegi.

„Ah! si avea totu dreptulu! Nici n'a pututu fi altu-cum!“

„Tínut'a ei simpla si démna, spiritulu celu víu si impresionabilu, trasur'a compatimitóre a ochilor ei unedi si azurii, sub o frunte mai alba si senina decâtu alabastrulu, ni-o facura sè apara cá una din acele divinitáti, ce se pléca în visele nóstre selbatice, pentru a ne recreá mintile. Ah! a fost una din creatiunile pe cari a le cunósce însémna atât'a, câtu a le iubi...“

Aicea tacu dlu Grigoriu, si pe lângă deseversit'a umbra ce-i cadea în fația, observai că este adêncu miscatu, căci reñcepêndu firulu naratiunii vorb'a-i tremurá cá acordulu murindu :

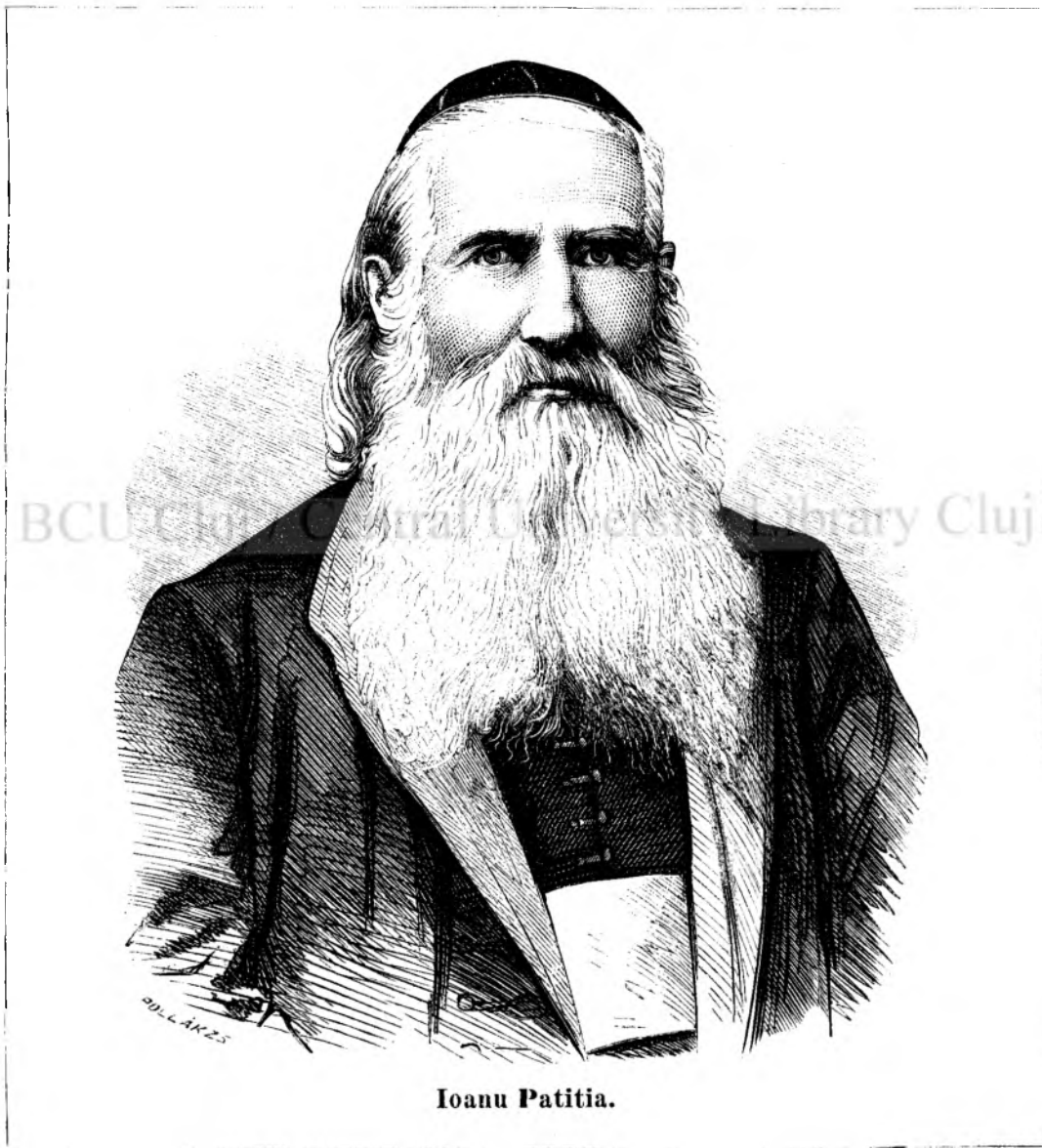
„Ei erau fericiți, nu pronunsiara inca nici unu cuvêntu séu declaratiune, dar sufletele lor saltau de-o presimtire tainica si dulce ; ei visau visulu unei juneti ourate. Prin asta trecuse din circumspecti'a lui Iancu, căci amabilitatea ei încatusiase si pe altii. — Nu se gândi, că în positi'a ei între salonu si anticamera, unde o punea boerés'a, nu putea evita societatea lui Andronache, în care ferbeá unu amoru patimosu,

grabitu. Déca nu presupuneam, din linulu tîpetu alu Constantiei ghicîi, că este Andronache.

„Eram în positiia indiscreta, m'asîu fi retrasu, dar puteam sè devinu mai suspectu. Am remasu, si nu me suprinsera flacarósele lui frase, cu cari i spunea cá a cautat'o.

„— Si ce te-a împinsu a me cercá? — l'a întrebatu ea aspru, — „a cerutu boerés'a presinti'a mea?“

„— Ce m'a împinsu? Aceea ce me împinge a te urmari din aprópe si departe; aceea ce tu nu vrei sè pricepi, si ce eu numescu amoru!

Ioanu Patitia.

care acum incapabilu a-lu comprime, aruncá schintei jaluse.

„Déca a trecutu frati'a lor pân'acum fara vr'unu incidentu, caus'a erá virtutea lui Iancu, căci natur'a lui nobilisata decise de multu a nu se alterá de îngâmfarile favoritului, căile lor divergeau. Dar malitiós'a ursita díse : „Pân'ací!“ Si întórse alta pagina.

„Nu sciu cum, me pomeníi odata siediêndu ascunsu de niste arbori învechiti în gradina. Dupa scurtu tîmpu credîni a audí unu pasîu usîoru si totusi

„— Érasi povestea vechia, ce mi-am derogatu pentru totu-de-una? Esti crudu! me silesci sè pornescu în lume.“

„— Constantia!“ — strigá spaimêntatu, — „tu sè mergi de la noi? Afla, cá ori unde vei plecá, ti-oiu fi umbra fidela, voi merge pâna la marginea lunei, cá sè fii a mea!“

(Va urmá.)

Emilia Lungu.

S A L O N U ?

Calindarul septemanei.

Dumin.	2 14	F. 5 aj. c. ma. Maria Eg.
Luni	3 15	c. p. Nicita, ss. mm. Elpidifor, Diu.
Marti	4 16	cc. pp. Iosif Poet., Platon, Teon.
Mercuri	5 17	ss. mm. Teodul, Agatopod.
Joi	6 18	s. p. Eutichiu, c. Platonida.
Vineri	7 19	c. p. Georgiu Mel., s. m. Caliopiu.
Samb.	8 20	ss. ap. Irodion, Agav, Asincrit.

IONU LAPEDATU.

În lacrimile mele înmoui condeiulu când scriu aceste sîre.

Unulu din iubirii mei amici, unu colegu sinceru, Ionu Lapedatu nu mai este!

Natiunea româna deveni mai saraca cu unu fîu devotatu, literatur'a nationala perdî unu lucratoru eminentu.

Câte visuri încântătoare se frânsera, câte iluziuni înalte se vestedira si câte nisuinte sublime se stinsera — prin mórtea lui!

Este asiá de micu numerulu acelora, cari vinu a-si dedicá talentulu si studiile lor în folosulu literaturii si artilor nationale! Si când vedemu cá si din numerulu acest'a se frânge câte o columna, ânim'a carui Românu nu s'ar umplé de giale?

Plânge dar natiune româna, cáci repausatulu este vrednicu de lacrimile tale!

Si, în deosebi, îmbraca doliu tu, literatura româna, cáci stai la mormântulu unui adevratu unsu alu Muselor!

Dar deosebitu trebuie sè-lu gelésca „Familia.“ Acésta fôia a fost léganulu activitatii sale literare, aici a facutu elu sè s'audia primele sale acorduri lirice, aici ne-a încântatu apoi cu adevratele sale inspiratiuni poetice, aici si-a publicatu cele mai multe din poesile sale, si aici si-a creatu renumele literaru . . .

Mai tinu înca minte si acuma caletor'a lui la Paris, unde fu tramisu cá stipendistu alu Societatii Transilvani'a din Bucuresti. Chiar atunce me rentorceam si eu din capital'a României, si pâna la unu locu veniramu la olalta. Câte idei maretie, câte planuri entusiastice, ce sboru înaltu alu fantasiei ducea cu sine!

Si mi-aducu bine aminte de fericitulu momentu alu revederii, când rentorsu din studiulu seu s'a opritu în Pesta, spre a-mi stringe mân'a fratiesce, si spre a-mi împartasi, cá — îmbogatitu cu studii noué — de acuma înainte va lucrá cu puteri noué pentru realizarea frumóselor sale aspiratiuni literare.

A si lucratu!

Dar éta mórtea ni-lu invidia si i stinse fact'a ardiénda a vietii. Anim'a-i aprinsa de iubirea natiunii sale e recita. Si lir'a-i sonorá zace frânta si nu mai dá sunete . . .

Inchinu si eu condeiulu meu pe mormântulu lui, si versu o lacrima ferbinte pe crucea aceluia . . .

În eternu amintirea lui!

Iosifu Vulcanu.

Scrisori din Iasi.

— Jidovii. —

Unu pericolu de cea mai trista importantia amenintia astadi Români'a si cu osebite orasiulu nostru. Este vorb'a de întinderea imensa ce-au luat evreii la noi, cáci pe lânga cá au îmbráçisiatu fara nici o ratiune tóte ramurile comerçului si a industriei, facéndu din aceste unu traficulu mârsiavu, apoi nu se sfiescu a nisui si spre celelalte ramuri intelectuale ce constitue înca puterile aparente macar a poporulu românu. Cunoscutu este, cá tóte afacerile de interesu banescu le facu numai jidovii si cá tóte averile colosale a boerilor tierii s'au strecuratu pe nesimtite în mânilor. Comerçulu si industria din Români'a sînt exploatate si pe deplinu stapânite astadi numai de elementulu jidovescu, pe când cu 15 ani în urma erau numai vëndiatori de rachiulu séu intermediatori. Astadi avem doctori în medicina, doctori în legi, avem jurnalisti, pâna si agricultur'a, cultivarea paméntului, uniculu, celu mai mare si ultimulu isvoru de bogatia nationala este monopolisatu de acésta blastemata rassa si nu-i mai lipsesce decátu drepturile politice (spre cari nisuesce cu o sete bestiala) pentru a cotropi si a preface Români'a în o Palestina noua si de modelu.

Acestu pericolu este de o gravitate considerabila pentru noi, este o cestiune de viétia despre consecintiele caruia pare cá nu sînt înca bine patrunchi români, este adevratulu resboiu cu dusmanulu celu mai aprigu si mai destrugatoru din lume, contra carui cincii milioane de români luptându energicu, ar ajunge abia sè dobândésca o victoria! . . .

Orasiulu Iasi, care se compune din o poporatiune de o suta mii de locuitori aprópe, are în sinulu seu în acestu numeru peste sîsesedeci mii jidovi. Acestia sînt astfelu asediati încátu au parvenitu cá miscarea generala a vietii de tóte dílele sè fia numai la dispositiunea lor. Diferitele lor comitete si societati secrete lucréza pentru distrugerea pâna la radecina a totu ce se mai gasesce înca în stapânirea românilor. Ori unde se ivesce unu cátu de micu capitalistu românu, ei se lipescu cu acea finetia si slugarnicia ce caracteriza pe acestu neamu, pentru a-lu sugé si secá pâna la ultimulu banu.

Apoi nu se marginescu numai aici aceste plosnitie, ci mergu cu nerusînarea a ne ponegri, a ne tratá de barbari si inculti prin press'a straina si mai cu séma în acea vieneza, a caror organu directu si recunoscutu este asiá numit'a „Neue freie Presse.“ Acésta miserabila fôia hranita din irmilicii turcesci, voindu sè fia mai catolica decátu pap'a, nu trece unu singuru numeru fara sè contina milioane de injurii selbatece la adres'a românilor, din mijloculu caror consângenii acelor jurnalisti au storsu si storcu, ultimile picaturi de sânge si dar esistentia jurnalului lor! . . .

Ar trebui sè cuprindu colóne multe si sè trecu chiar peste limitile modeste a unui corespondentu pentru a ve puté orientá în amenuntimile infamilor

neomenesci a jidovilor din țer'a noastră. Tóte manifestările patriotice ce-au facutu, cu ocasi'a resboiului pentru români, tóte sânt perfide si false; ele sânt pornite din óre-care interesu, si planuite astfelu pentru a câstigá ceva mai multu în viitoru. Cine cunoșce psychologicesce vagabondele triburi ale semintiei lui Izrael, nu póte crede altfelu.

Dumnedíeu scie numai la ce capetu ne va duce acésta cumplita urgia cadíuta a supra sermanului nostru poporu. Stéu'a divina care ocrotescce Români'a de atâte vécuri, care în trecutu a scapat'o din multe si mari primejdii si care astadi luminéza calea si însufletiesce brațele românilor, póte cá prin minune ne va scapá si de jidovi odata. Pâna atunci prin aparenti'a ce au de a fi priitori țerii, ei absorbu totul, rodu cá niste viermi din trupulu României si ne vom trezi perduti atunci când pe gur'a prapastiei, va fi pré târdíu de a mai resistá acestui otravítoru elementu!

Am facutu acésta vaga schitiare despre starea propasirii economice a românilor sub ínriurirea si dominarea totala a evreilor, a caror numeru în fia-care dí, din minutu în minutu, ia colosale proportiuni, am facut'o, dícu, pentru cá fratii nostri de peste Carpati se véda, cá noi locuitorii unei țeri libere si neatérnate în pugina vreme sântem espusi de a deveni pe paméntulu nostru sclavii strainului, si înca pe calea aceea, care uscându într'unu chipu siguru tóte mijlócele nóstre de lupta séu resistentia, nu ne rămâne macar cinstea de a ne stinge cu o gloria démna unui poporu cultu!

Petru V. Grigoriu.

Literatura si arti

„Resboiulu orientalu ilustratu.“ Sub titlulu acesta editur'a lui Paul Cieslar în Graz (Austria) publica invitare de prenumeratiune, la unu opu compusu de dnii professori dr. A. P. Alexi, si Macsim Popu. Lucrarea întréga va tractá despre tóte luptele Românilor, Rusilor, Sérbilor si a Muntenegrinilor, purtate cu Turcii în anii 1876—1878; apoi despre luptele diplomatice, precum si despre luptele popórelor din Bulgari'a, Bosni'a si Hertiegovin'a. Tóte aceste vor fi precedate de o schiti'a istorica si de o scurta descriere etnografica si geografica. Asemene se vor aflá într' éns'a si notiie biografice. Lucrarea întréga va aparé cam în 10 brosiure în octavu de câte trei cóle. Fia-care brosiura va continé mai multe ilustratiuni, portrete si tablouri. Pretiulu unei brosiure 40 cr., alu celor diece brosiure 4 fl. Abonantii vor capeté cá premíu unu tablou, care infacisíéza „Ocuparea Plevnei.“ Celu ce va aduná 200 de abonanti, va primí cá premíu si unu altu tablou: „Asaltulu Românilor a supra redutei Griviti'a.“ Oper'a s'a dedicatu: Armatei române si bravilor sei conducatori.

Dlu Iosifu Popu, jude cercualu regescu în Brasíovu, a datu sub tiparu unu „Manualu a supra procedurii în causele mai menunte processuale civile“, scrisu pe sém'a poporului românu, si în deosebi pentru judecatoriile comunale. Precum se scie, la 1 mart. an. c. a íntratu în viétia legea votata în anulu trecut, prin care causele mai menunte processuale si apoi si unele cause de natura mai urgenta s'au îndrumatu în parte la judecatoriile de pace, în parte la judecatoriile comunale. Dar fiindu cá legea, din causele menunte processuale (bagatele) numai unele le îndruméza la

judii cunoscatori de legi, la judii de pace, — ér altele le sustíne competintiei judecatoriilor comunale, unde nu judeca cunoscatori de legi: este si pentru membrii judecatoriilor comunale de neaparata trebuintia, se-si câstige cunoscinti'a teoretica si practica a legii. In opulu sús amintitu, autorulu voiesce a dá în mân'a poporului românu unu manualu, cu a carui ajutoru se scia singuraticii, si în deosebi membrii judecatoriilor comunale, a aplicá legea în pracsá. Spre ajungerea scopului, autorulu nu numai a esplicatu legea, ci a întretiesutu în comentaru si dispositiuni din alte legi si formulare de suplici, protocóle si deosebite resolutiuni. Pretiulu de prenumeratiune, 80 cr., este a se tramite la tipografi'a Römer & Kramner în Brasíovu.

„In memori'a celor de la Smerdanu.“ Sub titlulu acest'a a aparutu la Craiova o poema, de V. Rusanescu, prin care se cânta unu faptu de vitejia alu armelor române, adeca ocuparea Smérdanului în apropiarea Vidinului. Inse inspiratiunea poetica a autorului a ramasu inferiára bunavointiei sale.

Din „Istori'a resboiului din orient“, care ese la Bucuresci sub íngrigirea dlui D. Laurianu, cu colaborarea dlor I. Manlíu si D. Miron, a aparutu brosiur'a a V-a, care contíne si trei ilustratiuni: Carsulu, Baiazitul, si portretulu marelui vizir Edhem pasia.

De la Bucuresci primiramu o brosiura intitulata: „Câte-va cuvinte a supra choreei în genere“, thesa pentru doctoratu în medicina, presintata si sustinuta în 19 jan. a. c. de S. Argesianu, dr. în medicina. Va se díca, autorulu este unu nou doctoru esitu din facultatea de medicina din Bucuresci. Chore'a — dupa definitiunea autorului — e unu morbu apireticu caracterisatu prin miscári neregulate si involuntare, patiale séu generale ale sistemului muscularu.

Brosiura politica. La Bucuresci a esitu si se afla de vëndiare: „Români'a si resboiulu actualu“ séu „Guvernantii si guvernatii“, de N. Blaremburg, fost senator si deputatu. Traducere din limb'a franceza.

„Foisior'a Telegrafului Românu“, brosiurata, anulu I si II, se afla de vëndiare la tipografi'a arhidiecezana în Sibíiu. Fia-care cósta câte 1 fl.

Opera italiana în Budapesta. Septemân'a vítoare se vor dá în teatrulu poporalu d'aice dóue represintatiuni de opera italiana, la care vor luá parte artistii si artiste de frunte ale operei italiene care în érn'a trecuta cântá la Viena, dimpreuna cu celebr'a Nilson si cu renumitul Faure. Cele dóue opere vor fi „Faust“ si „Hamlet.“ E de însemnatu, cá autorulu a scrisu parti'a Ofeliei din Hamlet a nume pentru Nilson, si cá atare dëns'a e cea mai renumita represintanta a acestui rolu; éra despre Faure díuarele franceze scriu, cá e unulu din cei mai renumiti bari-tonisti din lume. Nilson capeta pe o séra 5000 franci, Faure 4000. Pretiurile locurilor în teatru sânt fórte mari, o logia în parteru séu în rëndulu primu 60 fl., în rëndulu alu doile 50 fl.; unu scaunu în parteru 12 fl., si asiá în jos pâna la íntrarea în galeria, care consta 2 fl. Aceste pretiuri sânt numai pentru o séra.

O piesa magiara premiata. În siedintri'a din septemân'a trecuta a Academiei scientifice ungueresci s'a premiatu cu 400 de galbeni cea mai buna comedia originala magiara, dintre cele 18 câte au íntratu la concursulu anunçiatu din fondulu daruitu spre acestu scopu de contele Guido Karácsnyi. Titlulu piesei premiate este „Neresistibilulu“, si autorulu ei Grigoriu Csiky, unu preotu-professoru din Timisióra.

care a căstigatu deja în anii trecuți două premii cu tragedii. Eroul comediei înconunat este unu barbatu, carele crede și vestesece tuturora, că dânsulu e neresistibilu, încâtu ori câte femei îl vedu, tôte se înamoreza de elu în urma înse dânsulu rămâne pacalitu. Adjudecarea acestui premii făcî mare sensațiune în cercurile literare unguresci, căci pân'acuma înca numai una piesa — a repausatului Szigligeti — s'a gasitu demna de premiulu de 400 de galbeni. Adaugemu cu ocasiunea acest'a, că Academi'a unguresca are două fonduri la dispozițiune pentru încurajarea literaturii dramatice; unulu daruitu de contele Iosif Teleky, altulu de celu numitu mai sus. În fiecare anu, din ambele se anunță premii, — și anume din unulu pentru comediă, din altulu pentru tragediă. Ar fi foarte de doritu, că și Societatea academică româna din Bucuresci s'ê p'ota dispune de asemenea fonduri, prin cari de siguru s'ar dă unu sboru mai naltu literaturii nôstre dramatice.

La Táborszky și Parsch în Budapesta aparura dfilele trecute următoarele piese musicale pentru pianu: *Două cântece placute (két kedvelt dal)* din pies'a populară „Két menyegző“ de Szentirmay Elemér, prețulu 50 cr., — „3-ik magyar ábránd“ de Ábrányi Cornél, prețulu 1 fl. 50 cr.

Biserica și școlă.

Dieces'a Oradei-mari nu va avé asiă curându episcopu, precum se speră la începutu. Caus'a este, că guvernulu însusi fiindu în continua crisa, își cauta de garantarea existinței sale și nu pr'are timpu a se ocupă de umplerea scaunului vacantu alu episcopatului Oradanu. De asta-data putemu dara numai atât'a constată, că mai alesu trei persoane sânt în combinațiune; dar guvernulu înca n'are candidatulu seu.

Fondu preotiescu. În dieces'a Aradului s'a înfiintiatu unu fondu preotiescu. Acest'a va tiné adunare generală la Arad în sâmbat'a dupa Pasci.

Preotimea româna din Satu-mare agitêza pentru tinerea unui consistoriu plenariu alu diecesei Oradane, care s'ê revédia fondurile diecesane, despre cari se șoptescu vorbe neliniscitóre.

Invetiacelele școlii de fete din Iezvin, comitatulu Timișorului, arangiara la 19 l. tr. unu festinu musicalu declamatoru, cu următoarea programa: 1. „Mersulu lui Romono“, cântatu de corulu vocalu alu elevelor; 2. „Florici'a“, poesiă de Bolintinianu, declamata; 3. „Sosirea primaverii“, de Alesandri, cântatu de corulu vocalu; 4. „Vênatorulu“, poesiă de I. P., declamata; 5. „Bravi ostasi“, de corulu vocalu; 6. „Unu copilu ce vré s'ê fia mare“, poesiă de I. P., și „Lucrati și ve rugati!“ — declamate; 7. „Unu doru“, de A. Muresianu, cântatu de corulu vocalu; 8. „Trilogu“ de Alesandri, și „Promisiunea unui copilu bunu“ de V. Bumbac, declamate; 9. „Cânteculu“, cântatu de corulu vocalu.

Senatulu universității din Londra a hotaritu prin majoritate de 110 voturi, din 242, că în viitoru și femeile s'ê se admita la tôte esamenele și s'ê p'ota obținé tôte diplomele câte se dau la acea universitate. Discuțiunea care precedă acestei hotariri, a fost foarte viua.

Dlu Ioanu Buna, juristu de anulu alu IV la academi'a de drepturi din Oradea-mare fu alesu deputatu sinodalu gr. or. pentru dieces'a Aradului în cerculu electoralu Tinea comitatulu Biharea.

Ce e nou ?

Majestatea Sa regin'a, invitata de Societatea „Julia“ a studenților români de la universitatea din Clușu la concertulu acesteia, a tramisu numitei Societăți 50 fl.

Respunsulu Domnitorului României, datu la amenințarea necalita a lui Gorciacoff, a produsu efectulu celu mai bunu. Tôte diuaristicele neatârnatóre saluta cu bucuria acestu actu de demnitate alu principelui Carol, prin care a probatu, că Români'a scie și voiesce s'ê-si sustîna prestigiulu chiar în contra brutalităților unui statu mare cá Russi'a. Dar se vede, că și în cercurile diplomatice a facutu impresiune adâncă declarațiunea Domnitorului românu, pentru că Gorciacoff a două dî numai decâtu grabi s'ê se escuse, afirmându că generalulu Ghica nu l'a înticlesu bine.

Cestiunea Basarabiei a fost discutata în tôte parlamentele Europei, și pretotu-indene s'a constatat, că Russi'a n'are dreptulu s'o iei. În parlamentulu englesu lordulu Beaconsfield a declarat, că cestiunea Basarabiei nu este o cestiune locală, ci mai înnalta, căci învolve navigațiunea liberă pe Dunare, pe care Engliter'a o va sustîné.

Dlu Ionu Bratianu s'a rentorsu din Berlin cu asigurări liniscitóre în privința Basarabiei. Se dice, că însusi Bismarck ar fi promis a întervenî la Gorciacoff în favorulu României. Vom vedé. Asemene se dice, că și Imperatul Vilelmu ar fi declarat a mijloci la țiarulu că acela s'ê recéda de la pretensiunile sale față de Basarabia. Dlu Bratianu a luat parte și la o serata data de curtea imperatésca, și în dîu'a precedentă a fost primitu în audiență și de principele de corónă.

Diet'a desbate bugetele singuraticelor ministrie. La bugetulu ministrului presedinte s'a escatu și o mica desbatere a supra cestiunii orientale. Deputatulu Ern. Simonyi a disu, că ministrulu de esterne ar trebui s'ê sustîna cu tóta caldur'a caus'a României. Ministrulu presedinte a respuns, că guvernulu, întru câtu va fi cu putinția, va tinde a sustîné pacea.

Miscările electorale s'au și pornitu în unele parti, de și diet'a înca nici nu s'a încheiatu. Astfelu se scrie din comitatulu Timișorului, că în tôte cercurile de acolo s'au și facutu candidările. Se scrie, că dlu Misićiu va avé unu contra-candidatu, éra reelegerea dlui Stupa e foarte îndoișă.

Spesele conclavei, dupa afirmatiunea unui corresponsintu alu diuarului „Times“, se urcara la 1.100,000 de franci. Nesciundu înainte câtu va dură conclav'a, s'au cumperatu victuale pe trei luni înainte, că nu cumva s'ê fia ceva lipsa de cumva alegerea ar fi duratu timpu mai îndelungatu, pâna când cardinalilor nu le eră permissu a esî; totu odata s'a arangiatu și o spitieria (apotheca) de cumva ore-care s'ar fi bolnavitu. Dupa trecerea alegerii, multe din obiectele cumperate s'a vëndutu; totusi — precum scrie „Times“ — în cele 36 de ore consumarea a fost foarte mare.

Contess'a Mirafiori, soğı'a morganatica a regelui Victor Emanuel, va primî de la regele Humbert o pensiune anuală de 120,000 lire. Asemene suma va capetă și fiulu contesei, care s'a casatoritu cu contess'a Larderel de Livorno; éra marches'a Spinola, fic'a contesei Mirafiori va avé o pensiune anuală numai de 20,000 lire, căci deja la maritarea ei a capetat o zestre frumôsa.

Situatiunea politica devine din ce în ce mai posomorîta. În parlamentulu englesu se tînu vorbiri fulminante la adres'a Russiei, guvernulu englesu se 'narméza cu iutiéla mare, astfelu eventualitatea unui resboiu engleso-russescu devine din ce în ce mai posibilă. În starea acésta ambele parti isi cauta aliati. Se dice inse érași, că se va tîné unu congressu spre a complaná nentielegerile.

Unu câstigatoru pacalitu. Unu tineru K., concipistu la unu advocatu din Budapesta, a visatu într'o nôpte trei numere. Deminétî'a numai decátu tramise la colectur'a de loterîa, si puse pe numerile acele 50 cr. A trei'a dî trecu p'acolo, si vediu cu bucurîa ne-spusa, că tóte trele numere sînt afișiate că esîte. — Inse n'avu timpu sè între a-si anunçîa câstigulu. În dîu'a urmatóre asemene fu ocupatu, si nu putu merge. A cincea dî amicii lui aflara noroculu ce facu si îl invitara a le platî o cina. Dênsulu, neavêndu bani gata, luà de la unu jidovu în împrumutu 50 fl., si tracta pe amicii sei. În deminétî'a urmatóre apoi elu merse la loterîa sè-si insciintîeze câstigulu. Dar ce desama-gire! Acolo aflà, că numerile ce le-a vediutu elu afișiate, au fost din septemân'a trecuta; si că în trasur'a pentru care a pusu elu n'a esîtu nici unulu din numerile sale!

Istori'a unei insuratiuni. În diuarulu „Le Rappel“ (în acelasi numeru, în care st. nostru colaburatoru dlu B. A. Vinesiu publicà unu articulu în interesulu Basarabiei) cetimu urmatóre relatare a unui omu de curêndu însusatu: „M'am insuratu, luându de soçia o veduva, care — din prim'a sa casatoriã — avea o fica mare, de care parintele meu se înamora si-apoi o luà de soçia. Astfelu parintele meu a devenitu ginerele meu, si fic'a mea — mam'a mea, de óra ce ea s'a maritatu dupa tata-meu. Mai târdîu soçia mea nascu unu copilu, care erà cumnatulu parintelui meu si totu-odata unchîulu meu, fiindu că erà fratele mamei mele. Soçia parintelui meu, la rëndulu ei, deveni si ea mama, nascêndu unu copilu, care îmi deveni frate si totu-odata nepotu, căci erà fiulu ficei mele. Soçia mea a devinitu bun'a mea, căci ea este mam'a mamei mele; eu sîm barbatulu soçiei mele si totu-odata si nepotulu ei; si fiindu că sîm barbatulu bunei mele, éta-me-su totu-odata si propriulu meu mosîu!“

Suvenirea mortilor.

Dr. Ion Lapedatu, professoru în gimnasiulu rom. gr. or. de aici, redactoru alu „Albinei Carpatilor, membru alu Comunitatii etc. dupa lunga suferințã, impartasîtu cu sîntele taine, a parasitu viétî'a pamêntésca astadi în 25 martiu st. v. la órele 9 a. p. în etate de 33 de ani. Acésta scire fôrte trista o aduce la cunoscintî'a amicilor si cunoscutilor neconsolat'a soçia Amalia n. Circa, micii orfani gemeni Ion si Alesandru, parintii Alesandru si Ana Lapedatu, fratii Ion si Nicolae, sócr'a Maria Circa, cumnatii Ion si Nicolae Circa. Remasitiele pamêntesci se vor ridicà din locuintî'a defunctului strad'a Scheilor nr. 134 si se vor inmormêntà luni în 27 martiu st. v. la órele 3 d. p. în cimiteriulu celu nou din Groaveri. Brasîovu, 25 martiu (6 aprilu) 1878.

Logogriфу.

— De Aureliu Oprea. —

Cu unu „A“ sîm fôrte folositoriu, dar de nu me scie cineva întrebuintîa, ilu impungu. Cu unu „R“ înaintea cuvêntului întregu, vietuescu în apa, dar sîm bunu si de mâncare. Cu unu „M“ crescú în gradina si facu flori; dar facu si róde maruntiele. Cu unu „F“ implinescu tóte lucrurile. Cu unu „S“ servescu pentru tînerea multor obiecte.

Deslegarea aritmogrifului din nr. 20:

„Atlas, Lemne, Esther, Catarg, Sânge, Aron, Nant, Dumnedîeu, Rafael, Jorgu = Alesandri, Sergentulu.

Post'a Redactiunii.

Rogâmu pe acei abonanti ai noștrii a caror abonamente au espiratu cu nrulu trecutú sè binevoiesca a le rennoi eátu mai curêndu, că sè nu se întreprumpa espedarea foii.

Dlu V. R. B. în Bistritia. Așteptâmu cu doru ceea ce amu cerutu, si ni-ai promisú, de multu.

Manastirea Varatic. Cartile s'au espedatu înca la 15 febr. Ne mirâmu, că nu le-ati primitu. Credemu inse, că de atunce au sositu.

Dlu B. S. M. în Bucuresci. I vomu face locu, dar de ocamdata nu putemu. De ni vei mai tramite ceva, scrie mai legibilu!

„**Siedietórea**“, fói'a poporului românu, redactata de Iosifu Vulcanu, apare în Budapesta în 3 septemari odata. Éta cuprinsulu numerilor esîti în anulu acest'a: Rugaciunea plugarului românu la anulu nou, de unu plugaru, — Invetiatorulu Tanasia, de Lazaru P. Petrinu, — Dicatóre române din Selagiu, — Tîganii si ciobanii, poveste din Bucovina, de S. Fl. Marianu, — Resboiulu, — Penesîu Curcanulu, de V. Alesandru, — Hor'a Dorobantilor, de Pârjol, — Ce e nou în tîera si resboiulu, — Hodoroscu si Troscu, — Hor'a de la Plevna, de V. Alesandru, — Abecedaru séu litere de auru pentru toti, de Ionu Croitoru, — Sus opinca, de Ionu Tripa, — Doine din Bucovina, — Resboiulu, — Cimilituri, — Hodoroscu si Troscu, — Stefan Voda si princess'a Dragna cu Gegiu, balada, — Mór'a de la nasip, întêmplare din Bucovina, de C. Morariu, — Resboiu séu pace? — Hodoroscu si Troscu, — Cimilituri. — Rogâmu pe dnii preoti, notari si invetiatori, si pe toti carturarii poporului a respândi în poporu întreprinderea acést'a menita a desvoltá gustulu de cetire. Pretîulu pe unu anu e 1 fl. 50 cr., abonamintele se platescu înainte pe anulu întregu.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi în Pest'a. 1878. Calea tierci nr. 39.